dekken? Wie kan de grenslijn aanwijzen, welke de kleuren van den regenboog scheidt; zeggen, waar het geel in het oranje en het oranje in het donkerrood overgaat? Welk hoofd, hoezeer in denken geoefend, heeft met scherpe lijnen de grenzen kunnen trekken, die wijsgeerige en godgeleerde richtingen en scholen van elkander onderscheiden? En wanneer nu het menschenoog, gewapend met de best geslepen lens, de tinten van den regenboog niet kan begrenzen; als de ervaren wijsgeer en godgeleerde op het hun zoo bekend gebied des denkens tusschen richting en richting, school en school geene juiste grenzen kunnen bepalen, hoe zouden dan de slaperige, verduisterde en verstompte hersens van den drinker macht kunnen hebben, om op zijn hellend pad de haarfijne grens te bemerken, waar buiten het zeker gevaar en waar binnen eene betrekkelijke veiligheid is? En gesteld nu, zelfs zoo iets ware in zijne macht, kan het den mensch betamen, om met koel beraad in zingenot voort te gaan tot de uiterste grens, waar hij reden heeft om aan te nemen, dat redelijke onschuld in schuld en zonde overgaat? Maar ik mag sterker spreken; op zedelijk gebied kan goed niet in kwaad, onschuld in schuld onmerkbaar wegsmelten; neen, hier is voor den onpartijdige en opmerkzame waar: dat alles, wat in zijn volcinding slecht is, het ook reeds was in aanvang en beginsel. Gods woord noemt de nog in het hart verborgen broederhaat reeds broedermoord: (1 Joh. 3:15) en aanzien met begeerlijkheid reeds gepleegd overspel. (Matth. 5:28) Naar dien regel valt dronkenschap reeds aan met het eerste glas, dat het bedwelmend vocht bevat; en is voor den dronkaard dat eerste glas het begin van het einde. Daarom zeide een vroom man, van de verroeking ten kwade sprekende: »tien tegen één, zoo niet het binnensluipen van den kleinen dief ten oogmerk heeft, om de deur van binnen te ontsluiten en honderd groote dieven binnen te laten.

Hier spreekt wijze zin uit.

Ook van den sterken drank geldt het: *zijne vermoorden zijn veelen.*

Slechts moet ons een zacht woord van protest uit de pen, tegen de poging én van Robert Maguire én van Ds. Adama van Scheltema, om den Islam in de hoogte te steken.

Wij zijn discipelen niet van Mahomed, maar van den Christus, en kunnen niet gedoogen, dat het *nomisme* van den Islam boven de verlossingsmacht van het Evangelie, zij het ook slechts in schijn, gesteld worde.

Ds. Adama van Scheltema prijst den Sultan van Turkije, omdat hij op feestmalen bij gezanten niet te bewegen was wijn te drinken, en noemt hem deswege: *den edelen Mahomedaan.*

Voor een Mahomedaan steekt hier niets buitengemeen edels in.

Het drinken van wijn is hem eenvoudig door den Islam verboden.

KUYPER.

Officieele Berichten.

Met verkorting uit het Kerkblad van 15 Nov. 1895.

Classicale Vergadering, gehouden te Gouda 5 November 1895.

Ds. Ringnalda praeses, Ds. Nieburg assessor, Ds. de Jong, scriba.

Aanklacht van den kerkeraad der Geref. kerk te Gouda A tegen den kerkeraad der Geref. kerk te Gouda B, omdat hij leert, dat de kerk de kinderen der geloovigen te behandelen en te beschouwen heeft, als dezulken, in wie Gods genade reeds begonnen is te werken, en ze op dien grond te doopen.

Nadat de wederzijdsche stukken van de beide kerkeraden zijn voorgelezen, wordt na eenige bespreking de volgende motie aangenomen:

De Classis, gehoord de aanklacht van Gouda A, in betrekking tot het gevoelen, aangaande den H. Doop van den kerkeraad Gouda B; overwegende dat beide gevoelens vooralsnog in de Geref. kerken moeten geduld worden, besluit thans op deze zaak niet in te gaan.

—

Kort verslag der Vergadering van de Classis Kollum, op 7 November 1895 te Buitenpost.

Op de gebruikelijke wijze opent de praeses Ds. F. A. van der Heijden de vergadering.

Het schriftelijk rapport van de visitatoren doet enkele vragen aan de orde komen o. a.: Mag een kerkeraad nalaten, de boeken van administratie (n.l. der Kerkelijke Kas) ter tafel te brengen bij de visitatie? Geoordeeld wordt, dat de kerkeraad daartoe niet verplicht kan worden, indien het bestuur der Vereeniging »de Kerkelijke Kas" daartegen bezwaar maakt.

Een tweetal kerken stellen de vraag: Wie is voorzitter bij de kerkvisitatie, de voorzitter des kerkeraads of een der visitatoren? Wel is de vergadering niet eenstemmig van inzicht, maar meent, de adviezen gehoord, deze zaak aan het inzicht van elke kerk over te laten.

—

Kort verslag der Vergadering van Deputaten op 3 September 1895 te Utrecht.

Tegenwoordig de BB. Gispen, Van Haeringen, Donner, Van Minnen, Lion Cachet, Van der Valk, Feringa, Noordewier, Sypkens, Bouma, Lindeboom, Wagenaar en De Moen.

Zonder kennisgeving afwezig is Br. Seegers.

Afwezig met kennisgeving Br. De Gaay Fortman, en tijdens het eerste deel der Vergadering, Br. Hovy. Br. Hessels is verhinderd door eene vergadering van Deputaten in zake de Concept-regeling.

De vergadering werd geopend door den Voorzitter met gebed en met voorlezing van Psalm 87.

Na de lezing en goedkeuring der notulen kwam nu allereerst aan de orde, (naar aanleiding van de notulen) eene vraag, om in de formuleering van het adres voor legaten aan onze Zending een aanvulling te brengen. Het luidt nu: »*Aan de Nederlandsche Gereformeerde Zendingvereeniging, gevestigd te Amsterdam, ten behoeve der Zending van de Gereformeerde Kerken in Nederland onder Heidenen en Mohammedanen.*" In zake de Statuten der Ned. Geref. Zend. Vereeniging rapporteeren Br. Lion Cachet en Br. Donner en wordt bericht, dat deze Vereeniging a. s. 5 September over deze spoedeischende zaak vergadert. Hieraan wordt verbonden de mededeeling door Ds. Feringa van een schrijven uit Middelburg, dat met de verhouding der Vereeniging tot Deputaten in verband staat.

Gelezen wordt een concept-antwoord aan Br. Bolwijn. Het wordt deel voor deel ernstig overwogen, en ten laatste goedgekeurd.

Vervolgens geschiedt voorlezing van een schrijven d.d. 2 Juli 1895, van Br. Adriaanse. Hiervan wordt met belangstelling kennis genomen. Aan het Moderamen worden aanwijzingen gegeven voor het te zenden antwoord. In dit antwoord zal hem tevens de deelneming van Deputaten worden betuigd in zake het overlijden van zijn broeder.

Een schrijven van 15 Juni van Br. Scheurer wordt gelezen, en daarop het Concept-antwoord. Een en ander vindt ernstige bespreking. In verband hiermede komt het schrijven ter sprake, dat Br. Scheurer — helaas zonder eenig antwoord van Deputaten af te wachten, — reeds twee dagen na dagteekening van zijn brief aan Deputaten, aan *De Heraut* en aan *Hollands Kerkblad* gezonden heeft, en het over zijn ontvangen van het »Heilsleger" handelend Aprilnummer van *De Heidenbode*. De in deze stukken aangeklaagde, en in het Concept-antwoord in het gelijk gestelde, redacteur van *De Heidenbode*, verzoekt intrekking van het Concept en benoeming van eene Commissie van Enquête; daarbij op spoed aandringende, dewijl nu nog verscheidenen uit Indië in Nederland zijn, die inlichting kunnen geven. Hierbij wordt tevens van verschillende zijden de aandacht gevestigd op de voor de Zending zoo hoogst verderfelijke wijze, waarop in Nederland door sommigen, vooral ook in de pers, tegen den arbeid der kerken door hare Deputaten wordt opgetreden. Na herlezing van het Concept-antwoord, mede dewijl enkele Broeders meenen, dat men na Br. Scheurers publiek schrijven, niet meer op zoo vaderlijken toon over deze zaak schrijven kan, terwijl anderen ook eenige te scherp geachte uitdrukkingen willen veranderd zien, wordt de discussie voortgezet. Middelerwijl is ook Br. Hovy ter vergadering gekomen.

Ondanks het voorstel des opstellers, Br. Feringa, die de hem gegeven opdracht volvoerd, maar zelf enquête verlangende, intrekking begeerd had, wordt eindelijk besloten, het Concept, na eenige kleine redactie-wijzigingen, vast te stellen.

Een ander schrijven van Br. Scheurer wordt nu gelezen en besproken met het in het genoemd Concept niet beantwoord postcriptum van den brief van 15 Juni. Ook *dit* stuk vindt zeer ernstige behandeling.

Vervolgens wordt gesproken over den arbeid van Br. de Bruijn. Hem wordt *f* 600 toegestaan, door hem, voor de herstelling van het door hem bewoonde huis, gevraagd. Verder wordt de behandeling van zijn brief aan het Moderamen opgedragen.

Hierna wordt een Concept-schrijven aan Br. Horstman gelezen; ook hierover wordt vóór de vaststelling ernstig overleg gepleegd.

De behandeling dezer zaak wordt gevolgd door de bespreking van een schrijven aan Br. Zuidema.

De vergadering wordt gesloten met dankzegging bij monde van Br. Bouma.

Namens Deputaten,
J. H. FERINGA, *Scriba.*

Voor Kinderen.

DE WAGENMAKER.

XIII. *(Slot.)*

DROEVIG EN TOCH BLIJDE.

Laat in den avond van den dag gleed een bootje, waarin vier roeiers gezeten waren over den Rijn. Het vaartuig nam de richting naar Comstans. Op den oever stonden honderden menschen, die blijkbaar het bootje afwachtten, gelijk zij reeds andere gedaan hadden, die nu aan den kant lagen.

Een der roeiers sprong op den wal.

»Hebt gij het gevonden?" klonk het uit tien, twintig monden hem te gemoet.

De man antwoordde niet; maar zijn treurig gelaat zei genoeg. Hij gaf zijn makkers een wenk. Zij kwamen nog naderbij met het bootje. Een van hen, die een brandenden fakkel droeg, lichtte een soldatenmantel op, die over iets in het vaartuig lag uitgespreid. Het licht van den fakkel viel op het gezwollen en met bloed bevlekte aangezicht van een man, die roerloos daar nederlag.

»Klaus!" riep het volk met ontzetting, en menigeen kreeg een traan in 't oog, toen hij daar het lijk aanschouwde van den vromen en wakkeren man, die voor het geloof en de vrijheid strijdend, zijn leven had gesteld voor de goede zaak. Spoedig werd een wagen gehaald; eerbiedig tilden de mannen het lijk uit het vaartuig. 't Werd, in een zwart kleed gewikkeld, op den wagen gelegd. Doch nog twee lijken bevatte het schuitje. 't Waren die der beide Spanjaarden, tusschen wier lansen Klaus zich had gewaagd en met wie hij al worstelend van de brug was gestort. Ook zij hadden den dood gevonden. Thans lagen vriend en vijand roerloos naast elkander.

Zooals ik reeds verhaalde waren, toen Klaus en de twee aanvallers van de brug in het water tuimelden, verscheidenen hun nagesprongen om te pogen den een of den ander te redden.

Dat dit echter weinig had gehaat, lag onder meer hieraan, dat de redders zelf moeite hadden om zich in den tamelijk snellen stroom, vlak bij de brug, voor verdrinken, te behoeden, en bovendien elk oogenblik konden vreezen door den vijand van boven af bestookt te worden. Zij moesten dus 't zoeken al spoedig opgeven.

Doch wat wel 't meeste zegt, zoowel Klaus als de Spanjaarden waren gewond en zelfs ernstig, toen zij van de brug in het water vielen. Denkelijk misten zij al aanstonds de kracht om zich boven te houden, of trok de een den ander mee naar de diepte. Zij waren althans na een oogenblik reeds nergens meer te bespeuren. Toen de strijd geëindigd was, werden door de Constanzers lieden uitgezonden, om langs de oever te zoeken, of wellicht Klaus daar ook dood of levend was komen aandrijven. Tevens gingen een aantal mannen in bootjes, om te zien of er ook bij de brug of elders nog iets te ontdekken viel. Zoo werd dan het lijk van Klaus den wagenmaker ten slotte ontdekt dicht bij het paalwerk van de brug, waar men een hoed had gevonden die tusschen de spijkers was vastgeraakt. De drie lijken lagen als 't ware tegen elkaar aangedrukt, waarmit bleek, dat de mannen gelijktijdig en als in één oogenblik den dood hadden gevonden.

Terwijl een paar van Klaus' beste vrienden zich haastten naar zijn woning om daar de treurige tijding te brengen aan zijne vrouw en kinderen, die reeds zulke bange uren hadden doorleefd, werd het lijk weggevoerd naar het huis van den burgemeester. 't Was een treurige, sombere optocht in het uur van middernacht, die lange rij van mannen en vrouwen, welke zwijgend en velen met tranen in de oogen, den wagen volgden, waarop de fakkels een rossen schijn wierpen. En menigeen zal zich toen het woord des Heeren herinnerd hebben: »Ik ben niet gekomen om vrede te brengen maar het zwaard," en ook dat andere: »Kostelijk is in de oogen des Heeren de dood zijner gunstgenooten!" Want zulk een was hij, Klaus de wagenmaker, en al wat Constans en hem overkwam, was om des Evangelies wil. Om het Evangelie, dat Rome en keizer Karel niet duldden, maar dat toch uitging, overwinnend en opdat het overwonne.

Was de rustdag tot een dag van woeling en strijd geworden, ook de nu volgende werkdag was een zeer vreemde. Aan arbeiden dacht niemand. Een sterke wacht van gewapende burgers bezette Petershuizen, wijl men niet wist of geen nieuwe aanval dreigde. Anderen gingen op kondschap uit, noordwaarts, doch keerden reeds des avonds terug met het verblijdend bericht, dat wijd en zijd geen vijand meer viel te ontdekken. In de stad zelf was het zeer druk. Geneesheeren bezochten de gewonden; de toebereidselen werden gemaakt voor de begrafenis van Klaus en anderen, die als hij waren gesneuveld. De raad der stad kwam bijeen om te bespreken wat te doen stond, en het volk verspreidde zich op de straten, onder den indruk van en sprekende over de groote dingen, die den vorigen dag waren geschied. Wel was het einde goed geweest, maar hoeveel treurigs mengde er zich in! Vooral de weduwe van Klaus werd diep beklaagd. Want zij verloor een man, die bij allen bemind was, een man die God vreesde, die een steun was voor heel de stad, op wien men nog voor vele jaren had gerekend.

Een groote menigte volks bezocht ook den kelder van het raadhuis, waarheen de gesneuvelde vijanden gebracht waren, die den volgenden dag zouden begraven worden. Terwijl velen daar met elkander stonden te spreken, riep plotseling een burger, terwijl hij op een lijk wees:

»Dien man heb ik meer gezien! Wie kan dat zijn?"

Anderen traden naderbij; eindelijk sprak er een: »Gij hebt gelijk. 't Is de marskramer, die hier een poos geleden boeken verkocht. Hij is toen plotseling verdwenen."

»Dan begrijp ik alles", sprak de waard uit de herberg, van wien we in 't begin verteld hebben; en nu verhaalde hij wat wij reeds weten omtrent den jager en voegde er bij: »ik bemerkte wel dat die man met den marskramer wat uitstaande had, doch 't ging mij niet aan. Maar nu vermoed ik, dat het allebei verspieders zijn geweest. De een heeft althans zijn loon."

Twee dagen later werd het lijk van Klaus naar het graf gebracht. Wel zelden had een vorst een lijkstatie als hij. Al wie maar eenigszins kon volgde de lijkbaar of begaf zich naar het kerkhof. En 't was vóór de weduwe en haar kinderen bij al hun droefenis een liefelijke troost, dat zoo velen in hun smart deelden, en gevoelden dat *allen* veel verloren. Doch bovenal was het heerlijk, dat Klaus' huisgenooten niet behoefden te treuren als die geen hoop hebben en zich konden sterken in den Heere hun God.

In de kerk was een predikatie gehouden die tot veler hart doordrong, want het betrof den nood waarin men had verkeerd, de verlossing die God gewerkt had. Daarop volgde de begrafenis. Toen het lijk in de groeve neer zou dalen, sprak de burgemeester: »Vrienden, wij mogen zeggen: de Heere heeft gegeven, de Heere heeft genomen, de naam des Heeren zij gelooft. Onze trouwe vriend heeft geleefd als een vroom man, die het Woord Gods eerde; hij is gestorven als een held. Als Arnold van Winkelried, die eeuwen geleden zich in de speeren der vijanden wierp en zoo Zwitserland redde, heeft hij de lansen der Spanjaarden getrotseerd en zoo deze stad behouden. Door hem heeft God verlossing gewerkt. Hij is den strijd te boven en de kroon der rechtvaardigheid is hem weggelegd. Laat ons zijn voorbeeld volgen, hem niet vergeten, maar bovenal Gode de eere geven voor hetgeen hij ons door Klaus, den nederigen en toch grooten man heeft willen geven, in zijn leven als in zijn sterven."

Constans was gered. Met schande had generaal Vivea moeten aftrekken en keizer Karel kreeg weldra andere dingen te doen dan de vrije rijksstad te bedreigen, omdat zij het Evangelie liefhad. Voor de weduwe en de kinderen van Klaus werd gelijk behoorde, zooveel noodig was gezorgd. En de gedachtenis van dien rechtvaardige bleef in zegening, tot op dezen dag.

HOOGENBIRK.

Gereformeerde Gezindheid.

Gereformeerde Kerken.

BEROEPEN: Dinsdhoten A. J. Bakker te Emlichheim (Graafschap Bentheim.) — Hoogeveen (Dr.) A. R. J. van der Veen te Bolsward A.

AANGENOMEN: Surhuisterveen (cl. Drachten), G. Sybesma te Oudega (Small.)

BEDANKT: Culsaard, R. H. Pel te Schraard. — Charlois, T. H. Woudstra te Leiderdorp. — Purmerend, J. J. Miedema te Wittmarsum. — Nieuw-Vennep (cl. Haarlem) en Waddingsveen (cl. Gouda), T. Rispens te Oenkerk c. a. (Fr.) — Wijckel-Balk (cl. Sneek), M. Vaser te Oosthem c. a. — Gameren, R. Loman te Herwijnen (cl. Tiel). — Borger, A. Geuchies te Munnikenijl.

Nederlandsche Hervormde Kerk.

BEROEPEN: Ter Aar (Z.-H.), J. D. J. Idenburg te Ter Aa (Utr.) — Hoogland, D. van Krevelen te Hoogvliet. — Kolderveen, J. Langman te Steenwijk, cand. te Utrecht. — St.-Annaland (cl. Zierikzee), J. W. Drost te Biezelinge en Eversdijk. — Willemstad, G. van der Giesen te Leusden. — Nijega, J. S. C. Locher te Birdaard. — Kattendijke (cl. Goes), J. G. M. Andreae, cand. te Woudenberg. — Bovensmilde, G. Vossers te Schoonoord (gem. Sleen). — Haarlem en Renswoude, H. Smelt, cand. te Vriezenveen. — Mastenbroek, C. G. J. Bleeker, cand. — Rossum, J. H. Eykman, cand. te Amsterdam. — Anloo, P. A.C. Douwes, cand. — Asch, G. Posthumus Meijjes, cand. te Amsterdam.

AANGENOMEN: Egmond aan Zee, R. C. L. Blauw cand. te Elst (Betuwe). — Est (bij Geldermalsen), F. Jansen te Minnertsga. — Beetgum, J. L. Klein, cand.

BEDANKT: Schoonhoven, W. Klercq te Koudekerk (cl. Leiden). — Lood op Zand c. a., J. Boss te Hedel. — Vlieland, S. Miedema te Eenigenburg c. a. — Langerak, J. G. M. Andreae, cand. te Woudenberg. — Aalsmeer, J. Wieten te Apeldoorn. — Elerland, P. de Marure te Waal en Koog (op Texel). — Gameren, J. Draaisma te Steenwijk. — Ee, H. A. Leenmans te Harlingen. — Hendrik-Ido-Ambacht, J. Boss te Hedel. — Veldhoven (cl. Eindhoven), W. Outgeest te Heerwaarden. — Hoogezwaluwe (Noord-Brab.), P. J. Kromsigt te Scherpenisse (Zeel.) — Gurinchem, C. J. Leenmans H.Az. te Hoogeveen.

Advertentien.

L. G. WEISZ & Co.,
Commissionairs in Effecten,
Prinsengracht bij de Prinsenstraat,
No. 157,
AMSTERDAM.

Door den Uitgever F. P. D'HUIJ, te *Middelburg*, is verzonden de **vierde aflevering** van:

„Schriftbeschouwingen",
DOOR
J. H. HOUTZAGERS,
Geref. Predik. te Kootwijk.

Deze afl., 12 pag. druks, verschijnen om de **14 dagen.** Prijs *f* **0.75,** fr. per post *f* **1.04** per jaar. Proefnummer wordt op aanvrage gaarne toegezonden.

P. VAN EIJK.
Firma JOHANNES KRAMER & Co.,
DAM 15—17, AMSTERDAM.

Koopen en verkoopen EFFECTEN, diverse LOTEN en vreemde COUPONS, Wisselen Gouden Zilveren MUNTEN en vreemde Banknoten. Sluiten PROLONGATIËN en BELEENINGEN. Nemen gelden à DEPOSITO 1/2 pCt onder de prolongatiekoers. Bedragen tot en met Duizend Gulden worden op vertoon terugbetaald.

Ter Snelpersdrukkerij van den Boekhandelaar H. J. WINTER, Goudsbloemstraat 41, *Amsterdam*, verscheen
HET KEURIG WERK, getiteld:
DRUIVEN VAN DEN EDELSTEN WIJNSTOK.
VOOR ELKEN DAG.
In Poëzie der Gemeente aangeboden door
D. J. KARSSEN,
Leeraar der Gereformeerde Kerk te Amsterdam.
Dit eenvoudig en aangenaam tot het hart sprekend Werkje, wordt in keurigen Prachtband verkrijgbaar gesteld en is zeer aan te bevelen als FEESTGESCHENK.
Prijs 80 Cent.

Bij J. A. WORMSER, te Amsterdam, verscheen:
In de Schaduwe des Doods.
Meditatiën voor de Krankenkamer en bij het Sterfbed,
DOOR
Dr. A. KUYPER.
Prijs f 1.90. In stempelband f 2.40.

E Voto Dordraceno
aangeboden voor *f* 15.—.
2 deelen gebonden, 2 deelen ingenaaid.
Franco aanvraag, lett. E. V. D., Bureau van dit blad.

Voor slechts
3 GULDEN
per stuk, verzend ik een van mijne alom bekende beste
Concert-Trek Harmonika's „Hollandia"
groot en stevig vervaardigd, met 2-korig orgelmuziek en open nikkel-claviatuur. Deze is met een nikkelstaaf belegd, vandaar zeer luide muziek. (Dus geen claviatuur-bedekking meer als vroeger). In weerwil van deze voordeelen nog dezelfde prijs, 10 toetsen, 20 dubbele tonen, 2 bassen, 3 registers, 2 sluitingen, 2 dubbele blaasbalgen (3 balgen), daardoor groote blaasbalg, iedere hoek is van een metalen rand voorzien. De tonen zijn uit het beste material. Discant wondervol. Grootte 35 centimeter (werkelijke groote prachtinstrumenten). Ieder instrument wordt zonder gebreken en goed gestemd uit de fabriek verzonden. De verpakkingskist kost niets. Porto 60 cents. Mijne beroemde methode voor zelfonderricht gratis. Ik waarschuw voor reclame van kleine handelaars, die slikwerf den tekst en den vorm mijner advertentien nabootsen. Een feit is het, dat men bij het oudste en grootste handelshuis steeds het beste en goedkoopste koopt. Men bestelle derhalve bij het grootste WESTDUITSCHE HARMONIKA-EXPORTHUIS van
HEINR. SUHR,
te NEUENRADE, in Westfalen.

Filippus Scheurkalenders.
De **Kalenders** en de **„Overdenkingen"** (de premie) van het Traktaatgenootschap *FILIPPUS* worden bij dezen dringend aanbevolen. Daar zij de laatste Jaren in weerwil van de gedurig grootere oplaag spoedig waren uitverkocht, is tijdige bestelling gewenscht. Zijn de bestellingen weder vele, dan kan het Traktaatgenootschap zijne gratis-verspreiding onder de soldaten, de spoorwegarbeiders, enz. volhouden en daarenboven voor uitdeeling op de Zondagsscholen voor veel verminderden prijs blijven geven. Nog zij opgemerkt, dat de eventueele winsten gebruikt worden voor de Traktaatverspreiding.
De **Kalenders** en de **„Overdenkingen"** werden geschreven door D.D. J. VAN ANDEL, L. BOUMA, J. HULSEBOS, J. J. ISPEYA, A. LITTOOIJ, W. H. OOSTEN, J. D. v. D. VELDEN, Prof. D. K. WIELENGA, enz.
Het Schild spreekt tot ons van ellende, verlossing en dankbaarheid.
De prijs van den **besten Kalender** alleen is *f* **0.75;** met de **„Overdenkingen"**, (336 pag.), *f* **1.—**; gebonden in boek-formaat *f* **0.75**; en de gewone, met hetzelfde schild en denzelfden inhoud, slechts *f* **0.40.**
De verzending is begonnen en bestellingen worden nog ingewacht.
De Uitgever,
namens het Traktaatgenootschap »Filippus",
Middelburg, F. P. D'HUIJ.

Bij J. A. WORMSER, te Amsterdam, kwam van de pers:
De Christus en de Sociale nooden
EN
DEMOCRATISCHE KLIPPEN,
DOOR
Dr. A. KUYPER.
Prijs *f* 0.30; 25 Ex. *f* 6.25; 50 Ex. *f* 10.—; 100 Ex. *f* 15.—; 500 Ex. *f* 62.50.

BUSTES in PLASTIEK.
LUTHER en CALVIJN,
formaat 32 × 33, *f* 5.— per stuk.
Is. da Costa en Mr. G. Groen v. Prinsterer,
formaat 24 × 14, *f* 3.— per stuk.
Boekhandel van B. VAN DER LAND,
Amsterdam, Rembrandtplein 18.

NIEUW KERKGEBOUW te BREDA.
Ingekomen bij Ds. KAPTEIJN: Gift van de fam. H. *f* 10, kerk te O. *f* 5; bij ondergeteekende: coll. Ger. kerk H. *f* 2.50, kerk A te L. *f* 10, Ds. A. M. te S. *f* 2.50, J. Z. te K. a/d. L. *f* 2, kerk A te D. *f* 10, A. A. te R. *f* 3, kerk A te L. *f* 10, kerk te S. *f* 1, kerk te B. *f* 1, kerk te S. a./t H. *f* 1, kerk te G. *f* 2.50, kerk te B *f* 1, en een gift bestaande in 100 stuks aardewerk voor br. K. te B. O. Z. tot een opbrengst van *f* 9.61.
Dankbaar voor het genotene bevelen wij ons in de liefde der geloovigen aan.
De Penningm. der Geref. kerk te Breda,
P. K. VAN BOON.
Breda, 15 November 1895.

Door onedele concurrentie genoodzaakt, bied ik een klein getal van
H. E. GRAVEMEIJER,
Gereformeerde Geloofsleer,
21 dln. in 3 sterke nette banden, met vergulde ruggen, TE KOOP aan voor den
Spotprijs van f 3.—
per Ex. Zoolang de voorraad strekt, na ontvangst van postwissel à *f* **3.25 franco** per post, door A. FISSCHER, Boekhandel, *Utrecht.*
Onmisbaar Handboek voor ieder die de Gereformeerde leer wil kennen. Een ieder haaste zich; 't getal is niet groot.

Theologische School
der Gereformeerde Kerken in Nederland.
In de maand October ontvingen we de volgende **collecten:** Van de gemeenten: Tiel *f* 11.43 1/2; Gameren *f* 6, Velsen *f* 5, Zaandam A *f* 34.58, Zaandam B *f* 9.82, Beverwijk A *f* 4.59 Beverwijk B *f* 1.25, Haarlemmermeer O. Z. *f* 16.89, Halfweg *f* 17, Nieuw Vennip *f* 28.97 1/2, Wormer *f* 9.38, Westzaan *f* 2, Wormerveer *f* 10.04, Vijfhuizen *f* 4.21, Sloterweg *f* 1.05, Kollum B *f* 22.66 1/2, Maasluis A *f* 13.82 1/2, 's Hertogenbosch *f* 20.88 1/2, Enkhuizen *f* 36, Hoorn *f* 9.50, Opperdoes *f* 11.07, Urk *f* 40, Scheveningen A *f* 40.01.
Halve collecten: Delft B *f* 24.90, Winterswijk *f* 12.66, Zeist B *f* 11.20, Amsterdam A *f* 104.25.
Giften: Door den heer J. B. Blankenberg diverse giften gecollecteerd te Amsterdam kerk A *f* 5.62 1/2. Door den heer H. Scheffer te Assen gift gevonden in de kerkcoll. bij de eerste godsdienstoefening in de vernieuwde kerk *f* 10.
Voor de uitbreiding: Van Kampen *f* 7.50, »Heerenbroek *f* 10, Mastenbroek *f* 5, Zwolle *f* 12.50, Amsterdam A *f* 10, Alfen a/d. Rijn *f* 62, Gorinchem *f* 5.
Was de maand October wat de ontvangsten aangaat niet zoo goed als de maand September, in een ander opzicht was zij rijk gezegend.
Het aantal Litterarische leerarен werd vermeerderd door de komst van den Weled. Zeergel. heer Js. Kapteijn, Docts. in de Klassieke Letteren.
Moge ook deze belangrijke aanwinst onder den zegen des Heeren er toe bijdragen, dat de eigen inrichting bij ons Gereformeerde volk zoo geliefd en bemind steeds meer aan het doel van haar bestaan beantwoord.
J. NEDERHOED, *Penningmeester.*
Middelstum, 11 November 1895.

Gronau.
In hartelijken dank ontvangen van N. H. B. te D. *f* 1; W. d. H. te V. *f* 1; N. N. door Ds. Noordewier te Meppel *f* 5; J. K. te 's Gravenhage *f* 2; Geref. kerk te Naaldwijk *f* 7; J. S. te Aalten *f* 1; Kerkzakje Delft B. *f* 1; Kerkzakje Enschede *f* 1.
Dat nog vele gaven mogen volgen. Een kerkgebouw is onmisbaar om den arbeid onder de Hollanders voort te zetten. Daarom blijven wij hopen op gaven uit Nederland.
J. GIDEONSE.
Enschede, Nov. 1895.

ELECTRISCHE DRUKKERIJ.
Voorheen J. J. ARND en ZONEN.